

จังหวัดเชียงราย

“บ้านป่ายาง”

ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านป่ายาง
หมู่ 2 ตำบลศรีค้ำ อําเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลทั่วไป

กี่ตั้ง/อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลแม่สลองใน อําเภอแม่ฟ้าหลวง
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลป่าชาງ อําเภอแม่จัน
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลจอมสوارรค์ อําเภอแม่จัน
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลแม่สลองใน อําเภอแม่ฟ้าหลวง

ขนาดพื้นที่

ตำบลศรีค้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 38 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 23,750 ไร่

การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม “ได้แก่ ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์”

แผนที่หมู่บ้านป่ายาง หมู่ที่ 2 ต.ศรีค้ำ อ.แม่จัน จ.เชียงราย

ข้อมูลพื้นฐาน

หมู่บ้านป่ายาง ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2450 โดยนายเทพ สายศรีวิเลิศ ที่อพยพมายังถิ่นฐานมาจากอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ประมาณ 8 ครอบครัว เนื่องจากที่อยู่เดิมที่ลำปางมีความลำบากยากแค้น การทำมาหากินไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ จึงพาภันดินทางโดยล้อเกวียนขึ้นมาทางเหนือจนถึงที่ตั้งหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน จึงได้ตั้งหลักปักฐาน เดิมที่ในหมู่บ้านมีต้นยางใหญ่ประมาณ 4-5 คนโอบ อยู่ 3 ต้น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านป่ายางสามต้น” ต่อมาเปลี่ยนมาเป็น “บ้านป่ายาง” เพื่อความเหมาะสม และต่อมาได้มีราชภัฏจากอำเภอแม่ทะได้อพยพติดตามมาอาศัยอยู่เรื่อยๆ จนกลายเป็นหมู่บ้าน ปัจจุบัน บ้านป่ายางสังกัดอยู่หมู่ 2 ตำบลศรีค้ำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลครัวเรือน/ประชากร

จำนวน 229 ครัวเรือน จำนวนประชากร 590 คน ชาย 275 คน หญิง 315 คน

วิสัยทัศน์

ประชาชนกินดือยดี สามัคคีพร้อมใจ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมด้วยวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง

“ต้นยางนามบ้าน พระประทานงามสง่า เกษตรกรรมก้าวหน้า ล้ำค่าวัฒนธรรม”

การประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 20 ประกอบอาชีพอื่นๆ อาทิ รับราชการ ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น

1. ทำนา จำนวน 114 ครัวเรือน รวมเนื้อที่ 1,470 ไร่ รายได้ต่อครัวเรือน 58,500 บาท/ปี
2. ทำสวน จำนวน 78 ครัวเรือน รวมเนื้อที่ 176 ไร่
3. เลี้ยงสัตว์ จำนวน 85 ครัวเรือน
4. ค้าขาย จำนวน 12 ครัวเรือน รายได้ต่อครัวเรือน 72,000 บาท/ปี
5. รับจ้าง จำนวน 55 ครัวเรือน รายได้ต่อครัวเรือน 26,000 บาท/ปี
6. อาชีพเสริม จำนวน 90 ครัวเรือน

แผนงาน/โครงการ

แผนชุมชนบ้านป่ายาง จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีและอาชีพของชาวบ้านป่ายาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์การพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเป็นแผนที่ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง มีการกำหนดแผนงาน กิจกรรม และโครงการต่างๆ ใน การพัฒนาหมู่บ้านอย่างชัดเจน โดยได้น้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เน้นการพึ่งพาตนเอง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน นำปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่มาวิเคราะห์ เพื่อค้นหาศักยภาพของชุมชน ส่งผลให้เกิดแผนงานและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและภูมิปัญญา แผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ เหล่านี้ได้ทำให้สมาชิกทุกคนในชุมชนตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของ ดิน น้ำ ป่า อันเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชุมชน ซึ่งมีแผนงานและการทำแผนแม่บทโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ผลิตเมล็ดพันธุ์ ประรูปผลผลิตการเกษตร การเลี้ยงปลาในกระชัง การเพาะเห็ด การปลูกผักปลอดสารพิษ อมหรัพย์เพื่อการผลิต

ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ปลูกป่าชุมชน สร้างสวนสมุนไพร ธนาคารต้นไม้ กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การปลูกผักปลอดสารพิษ ปรับปรุงภูมิทัศน์ในหมู่บ้าน

ด้านสังคมสร้างศูนย์การเรียนรู้ งดเหล้าเข้าพรรษา งานศพแบบพอเพียง งานวันสายสัมพันธ์วันครอบครัว การมีส่วนร่วมในชุมชน กองทุนสวัสดิการหมู่บ้าน กองทุนกีฬา ลงแขก-ดำเนา

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สร้างระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร สร้างฝายชะลอน้ำ สร้างลานกีฬา สร้างถนน คสล. สร้างลานหากข้าว สร้างโรงตู้อบข้าว สร้างระบายน้ำ

ข้อมูลกลุ่ม/องค์กรชุมชน

1. กลุ่momทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนสมาชิก 127 คน เงินทุน 250,000 บาท กิจกรรมส่งเสริมการออม ประกันกลุ่มนายนบุญสอง เชื้อปาลະ
2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิก 127 คน เงินทุน 1,360,000 บาท กิจกรรมปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้ราษฎรในหมู่บ้าน ประกันกลุ่มนายนเมืองดี มาใจวงศ์
3. กลุ่มกองทุนปุย เงินทุน 100,000 บาท กิจกรรมจัดหาปุ๋ยมาให้สมาชิกใช้ในราคาถูก ปริมาณผลผลิตมูลค่า 200,000 บาท ประกันกลุ่มนายนำวานะ เครือตี้
4. กลุ่มธนาคารข้าว เงินทุน 200,000 บาท กิจกรรมปล่อยกู้ข้าวเปลือกแก่ผู้เดือดร้อนข้าวไม่พอ กินปริมาณผลผลิต 20,000 ก.ก. ประกันกลุ่มนายนบุญฤทธิ์ บุญสร้อย
5. กลุ่มกองทุน กขคจ. เงินทุน 280,000 บาท กิจกรรมให้ราษฎรยึมใช้แก้ไขความเดือดร้อน ประกันกลุ่มนายนเกشم วงศ์สุภา
6. กลุ่มกองทุนพัฒนาสตรี จำนวนสมาชิก 152 คน เงินทุน 70,000 บาท กิจกรรมพัฒนาและบรรเทาความเดือดร้อน ปริมาณผลผลิตมูลค่า 100,000 บาท ประกันกลุ่มนางสมทรง ทสุยะ
7. กลุ่มกองทุนเพื่อการศึกษา จำนวนสมาชิก 152 คน กิจกรรมมอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา สามเณรที่เรียนดี ประพฤติดี มูลค่า 50,000 บาท ประกันกลุ่มนายนดา ทสุยะ
8. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนสมาชิก 115 คน เงินทุน 132,000 บาท กิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองปัญหารือการเกษตร ประกันกลุ่มนายนบัญทูล เครือวงศ์ปัญญา

9. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรพัฒนาบ้านป่ายาง จำนวนสมาชิก 58 ราย เงินทุน 330,000 บาท
กิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อปรับปรุงภาระด้วยการเรื่องการเกษตร ประธานกลุ่มนายณัต ปัญญา
สถาบันการเงิน โดยมีหน้าที่ส่งเสริมการออมทรัพย์ ให้สินเชื่อพัฒนาอาชีพ มีสมาชิก 358 คน
ทุนเรือนหุน 418,000 บาท ทุนดำเนินการ 3,471,583 บาท
กองทุนหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมการออมเงิน เพื่อเป็นทุนให้กู้แก่สมาชิก บริหารจัดการเงินในชุมชน
มีสมาชิก 132 คน ทุนหมุนเวียน 2,477,000 บาท

ข้อมูลประชารถชาวบ้าน

นายคำมูล บุญสาร มีความรู้ความชำนาญ ด้านหมอดเมือง และสมุนไพร

นายตีบ อินทรยศ มีความรู้ความชำนาญ ด้านศาสตร์พิธี

นายปัง เครือตั้ะ มีความรู้ความชำนาญ ด้านจักษาน ประดิษฐ์อุปกรณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายไสว วงศ์สุภา มีความรู้ความชำนาญ ด้านวิทยากร

นายณัต ปัญญา มีความรู้ความชำนาญ ด้านการเกษตร

น.ส.ปั่นมาลี ชื่นเมือง มีความรู้ความชำนาญ ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร

นายใจ ยาขุ่นathi มีความรู้ความชำนาญ ด้านดนตรีพื้นเมือง

นายขันแก้ว เครือวงศ์ปัญญา มีความรู้ความชำนาญ ด้านศาสนาพิธี

ข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดสถานโครงการฯ และโคมไฟ จัดตั้งกลุ่มเล่นดนตรีพื้นเมืองล้านนา สะล้อ ซอ ซึ้ง รับเล่นตามงานต่างๆ และรับสอนคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาเป็นสมาชิก ผลที่ได้รับ มีการสืบสานการเล่นดนตรีพื้นเมืองล้านนาตามงานต่างๆ ให้มีความเพลิดเพลิน

องค์ความรู้(ฐานความรู้ที่ได้เด่น)

การสร้างฝายชะลอน้ำ การผันน้ำจากที่ต่ำขึ้นที่สูง ฐานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านตัวอย่างการทำเกษตรปลอดสารพิษ โรงสีข้าวกล้องชุมชน ธนาคารข้าว ป้าชุมชน กลุ่มจักسانผู้สูงอายุ การทำโครงสร้างโคมไฟ สถาบันการเงินชุมชน

ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างขึ้นเสียงหรือ OTOP

โครงการฯ โคมไฟ ข้าวกล้องชุมชน (ข้าวญี่ปุ่น ข้าวเหนียว กข.6 ข้าวจ้าวหอมมะลิ ข้าวจ้าวสุพรรณ) ชิง เสารส หอม และผักปลอดสารพิษ ผู้ประสานงาน นายบัญทูล เครื่องปั้นปุณ്ണา เบอร์โทรศัพท์ 094-824-9799

แนวคิดและแนวทางในการพัฒนา

จากการได้พูดคุยกับคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบ ร.ก.ส. บ้านป่าယัง พ่อกำนันเกษตร วงศ์สุภา กล่าวว่า “เราพึงพาตนเอง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในทุกด้าน จุดเด่น คือ เราพัฒนาคน พัฒนาจิตใจให้เป็นหนึ่งเดียว โดยการใช้ ‘บัว’ วัด บ้าน โรงเรียน ใช้ 3 ฝ่ายช่วยกัน ชาวบ้าน บ้านป่าယังนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ชาวบ้านมีความรักสามัคคี มีวัดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เน้นการมีส่วนร่วม เมื่อทุกคนมีใจไปในแนวทางเดียวกันก็จะพัฒนาได้ง่าย” ผู้นำชุมชนได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานตามโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในหลายพื้นที่ จึงได้น้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 มาปรับใช้และปฏิบัติในชุมชน เพราะเชื่อว่า หากทุกคนในชุมชนสามารถปฏิบัติได้ก็จะสามารถช่วยลดปัญหาต่างๆ และช่วยเพิ่มความพอมี พอกิน พอใช้ ของชาวบ้านควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายใต้แนวคิดที่ว่า “การให้ทุกคนในชุมชนมีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หากเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในชุมชน จะได้อ้าศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ใน การนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานทุกขั้นตอน” แนวทางการพัฒนาผู้นำในชุมชน บ้านป่าယัง คือ เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชาวบ้านในทุกด้าน และการให้ความรู้กับคนรุ่นใหม่เพื่อมาสืบสานภูมิปัญญาการจัดสถานและการประกอบอาชีพ จะเห็นได้ว่ามีคนรุ่นใหม่ที่เรียนจบมาหันมาทำงานทำสวน อยู่กับครอบครัวและมาช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในชุมชน

“ความพอเพียงของชุมชนบ้านป่าယัง คือ พอใจในสิ่งที่เราเมื่อย กำกับดูแลกันก็มีความสุข เน้นความสุขทางใจ พึ่งพอใจในสิ่งที่เราเมื่อย เราเน้นสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดีก็มีความสุขได้”

การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

การก่อเกิดศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านป่ายางคือ เกิดจากการที่ผู้คนมีใจ ตรงกัน มีวิถีชีวิตคล้ายๆ กัน มีอาชีพทำนา ทำสวน และนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ประสบภัยภัยที่ต้องร่วมมือกัน ปัญหาในการประกอบอาชีพที่คล้ายคลึงกัน จึงเข้ามาร่วมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ทางแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ให้เวลาร่วมตัวกันยาวนานเริ่มตั้งแต่ปี 2521 ถึงการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ยุ่งชา ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนเป็น “กลุ่มธนาคารข้าว” ในปัจจุบัน มีกิจกรรมพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยคนในชุมชน ร่วมดำเนินการ เช่น กองทุนเงินล้าน เพื่อให้เป็นทุนหมุนเวียนให้แก่เกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร รวมทรัพยากรเพื่อการเกษตร มีรถเกี่ยวข้าวไว้บริการให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มธนาคารต้นไม้ ธนาคารข้าว กลุ่มน้ำดื่ม SML กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มปลูกผัก ปลอดสารพิษ กลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งด้านเงินทุนและความรู้ด้านวิชาการต่างๆ ทำให้คุณในชุมชน เกิดความตระหนักในการร่วมกันใช้หลักบันได 3 ขั้นของการพัฒนา คือ พัฒนาอย่างยั่งยืนและยั่งคง และการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาในอนาคต

บทบาทการซึ่อมโยงเครือข่ายธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามห่วงโซ่อุปทาน

บทบาทของเจ้าหน้าที่ ร.ก.ส ที่รับผิดชอบโครงการ ได้ลงพื้นที่ปฏิบัติการโดยการระดมความคิดเห็นค้นหาปัญหา และหาคำาตอบในการแก้ปัญหาให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างมีระบบ โดยให้ความรู้กับชุมชนและลงมือปฏิบัติไปพร้อมกับชุมชน เช่น ร่วมกับชาวบ้านปลูกป่าชุมชน ร่วมกับชาวบ้านสร้างฝายชะลอน้ำ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชาวบ้านไปพร้อมๆ กัน เรื่องที่จัดว่าทำให้เป็น Best Practices ที่ซึ่อมโยงผลผลิตจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของหมู่บ้านนี้ คือ เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะได้มีกระบวนการให้เกิดความตระหนักในปัญหาสุขภาพ การเป็นหนึ่งเดียวให้ชาวบ้านเรียนรู้ข้อมูลของตนเอง ทำให้รู้สาเหตุของการปัญหาของการเป็นหนี้ ก็คือสุขภาพไม่ดี เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรชาวบ้านจึงให้ความสนใจในการดูแลรักษาสุขภาพ

กลางน้ำ คือ ลดปริมาณการใช้สารเคมีปรับตัวไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยอินทรีย์ มีการสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการเกษตร มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและสถาบันการเงิน

ปลายน้ำ คือ การมีข้าวและพืชผักปลอดสารพิษไว้รับประทาน เหลือก็นำไปจำหน่ายซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์จะส่งผลดีต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน เพราะมีเป้าหมายร่วมกัน ได้ประโยชน์ร่วมกัน

นอกจากนี้ชุมชนบ้านป่ายางยังมีเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะ ร.ก.ส. ที่มาเสริมหนุนศูนย์เรียนรู้ในการซึ่อมโยงเครือข่าย

บทสรุป

ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งด้านเงินทุนและความรู้ด้านวิชาการต่างๆ ทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักในการร่วมกันใช้หลักบันได 3 ขั้นของการพัฒนา คือ พึ่งพาตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน และการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาในอนาคต

การที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ลงพื้นที่ปฏิบัติการ โดยการระดมความคิดเห็นค้นหาปัญหา และหาคำาตอบ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างมีระบบ การให้ความรู้กับชุมชนและลงมือปฏิบัติไปพร้อมกับชุมชน เช่น ร่วมกับชาวบ้านปลูกป่าชุมชน ร่วมกับชาวบ้านสร้างฝายชะลอน้ำ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชาวบ้านไปพร้อมๆ กัน ทำให้ชุมชนบ้านป่ายางมีความรักสามัคคี ใช้เทคโนโลยีท่าที่จำเป็น เน้นเกษตรอินทรีย์ เป็นหมู่บ้านปลอดหนี้อกรอบ ครบวงจรด้านการเกษตรรู้เหตุแห่งปัญหา พัฒนาแบบองค์รวม วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ประชาธิปไตยก้าวหน้า ล้ำค่าวัฒนธรรม น้อมนำความคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ ทำให้ชีวิต มั่นคง มั่นคง ยั่งยืน

ภาคเหนือ ตอบแบบ

พิกัดที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้ฯ
บ้านป่ายาง

พิกัดที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านป่ายาง

หมู่ 2 ตำบลศรีค้ำ อําเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

